

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglaš. trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mail oglaš. ki služi v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 62 • Maribor, četrtek, dne 7. julija 1938 • Leto XIII

Dr. Oton Bauer umrl

V Parizu je dne 4. t. m. zjutraj ob treh za srčno kapjo nenadoma preminul avstrijski emigrant s. dr. Oton Bauer. Sodrug Oton Bauer je bil star šele 57 let.

Sodrug Oton Bauer je moral bežati iz Avstrije ob krvavem nasilstvu klerikalnega kancerja dr. Dollfusa 1934. Bežal je z mnogimi drugimi emigranti v Čehoslovaško v Brno, kjer je emigracija pozneje izdajala tednik »Arbeiterzeitung«, ki se je razširjal po hermetično zaprti Avstriji v 60 do 70 tisoč izvodih. Urednik lista je bil dr. Bauer. Bil je tudi urednik revije »Der Kampf«. Politične intrige in bojkot Čehoslovaške zaradi te politične emigracije so povzročile, da se je moral list preseliti v Francijo in z njim tudi dr. Bauer.

Oton Bauer je bil po smrti pokojnega s. Viktorja Adlerja v povojni dobi najagilnejši politični propagator, ki je z logično doslednostjo največ pripomogel s svojimi razpravami in propagando, da je avstrijsko delavstvo politično ostalo enotno. Dr. Bauer je bil ruski vojni vjetnik. Poznal je revolucijo v Rusiji in nje težkoče in boje, iz katerih se je učil sam in poučeval o njih svoje pristaše v Avstriji, kjer je z vso vehemenco propagiral logiko političnega delovanja socialne demokracije, ki jo je po svojih izkušnjah spoznal za pravilno in dobro. Če je pozneje Dollfuss krvavo triumfiral, se je to zgodilo proti njegovim naziranjem. — Bauer je zagovarjal absolutno aktivnost in sodelovanje v vsem javnem življenju, dočim je faktično vodstvo avstrijske socialne demokracije nekaj pred tragičnim dogodkom poseglo po pasivnosti, po politiki pasivnosti, ki je neposredno omogočila, da je Dollfuss in vsa njegova reakcija zajahala črnega konja, dočim je bilo načelo Bauerja, da je potrebno v delavskem gibanju dvoje: aktivnost in sodelovanje kulturno visoko stoječe delavske organizacije v svrhu pomnožitve političnega vpliva do zmage.

Opravičeno je avstrijska reakcija imenovala drja Bauerja avstrijskega »bolševika«, ker se ga je najbolj bala zaradi njegove izredne inteligence.

Avstrijskim socialdemokratom doma in v emigraciji izrekamo ob tej veliki izgubi svoje iskreno sožalje.

Dr. Oton Bauer je bil rojen na Dunaju dne 5. septembra 1881. Njegov oče je bil solastnik neke predilnice blizu Reichenberga na Češkem, kjer je dovršil gimnazijo, potem pa je na dunajski univerzi študiral pravo. Že kot študent je pod vplivom Viktorja Adlerja vstopil v socialno demokratsko stranko, v kateri se je potem vse življenje živahno udeleževal s peregom in besedo: bil je V. Adlerjev tajnik in kmalu izvoljen v parlament. Kot oficir je leta 1915. prišel v rusko vojno vjetništvo in je bil leta 1917. kot vojni invalid izmenjen ter se je vrnil v domovino. Ko je leta 1918. Viktor Adler umrl, je kot njegov tajnik prevzel ob prevratu

Delavstvo je govorilo, naj govore tudi drugi!

Boj proti druginji

Ni naš namen grajati ali kritizirati politike v državi. To ne bi imelo pomena, ker se v državi vendarle opaža neka nova incijativnost, čeprav gre ta na račun davkoplačevalcev in zlasti konzumentov. Posledica obnovitvene politike je pa obenem ta, da se življenjski standard ne izboljšuje vsaj ne v splošnem.

Delavstvo je po raznih krajih države napravilo zborovanja proti naraščajoči druginji. Opravičeno je pritoževanje, kar potrjujejo tudi razni statistični podatki in indeksna poročila. Na teh zborovanjih je povedalo svojo zahtevo, navedlo tudi nekaj smernic, ki naj bi jih vpoštevala vlada, zlasti pa narodni poslanci. Kako naj sicer gospodje poslanci, ki sede v narodni skupščini, opravičijo svoj ribji molk o tem vprašanju? V narodni skupščini doslej nismo slišali niti enega pozitivnega predloga glede življenjskega standarda v državi, čeprav

je to bistvo narodnega gospodarstva. Kolikor so se ministri ali poslanci dotaknili življenjskega standarda, je bilo največ, da so konstatirali strašno bedo, predlagali ali sklenili pa niso ničesar.

V zadnjih številkah našega lista smo večkrat govorili o tem vprašanju. Navajali smo številke iz statistike, primerjali razmere v drugih deželah in pri nas. Številke ne lažejo.

Tembolj je to vprašanje aktualno, ker nam napovedujejo nov val krize, ki se po nekaterih državah že močno pojavlja.

Pomislimo samo! Ob najboljši konjunkturi pri nas so se po naporih delavskih organizacij nekoliko dvignile mezde, pa so kljub temu ostale smešno nizke v primeri s plačami drugod. V krizi so mezde zelo padle. V sedanjí konjunkturi so se nekoliko izboljšale, niso pa dosegle one višine kakor v najboljši konjunkturi v letu 1929. Razenteža so se

pa življenjske potrebščine horendno in po nepotrebem podražile, tako, da sedanje plače realno še ne odговarjajo več najslabšim plačam v dobi najhujše krize.

Vzemimo, da se nahajamo sedaj pred novo krizo. Kaj se bo zgodilo? Delodajalska podjetja bodo zopet traktirala delavstvo z zniževanjem plač in skušali potisniti nominalni mezdni nivo pod nivo najslabših plač v dobi najhujše krize. Potrebni so preventivni ukrepi.

Z ozirom, da za to vprašanje ni nikjer pravega interesa, ne v narodni skupščini in ne drugje, že danes lahko trdimo, da bo delavstvo imelo, če nastopi akutna gospodarska kriza, strašne boje celo za ohranitev svojega sedanjega socialnega položaja. Zato je potrebna organizacija, ki bo sposobna za boj.

Zadnji čas bi pa bil, da tudi odgovorni faktorji posvetijo vprašanju pozornost. Gre za zdrav in krepak narod, ki vzdržuje državo.

Kdaj bodo volitve v narodno skupščino? „Boj demokracije na tisoč frontah“

Predsednik vlade dr. Stojadinović je govoril na shodu JRZ v Skoplju. Pojasnjeval je svojo splošno gospodarsko in socialno politiko, govoril o notranjem posojilu v znesku štirih milijard dinarjev, o pogajanjih s Turčijo glede izseljevanja Turkov in o zavodu za južno Srbijo, ki naj tam pospešuje produkcijsko politiko.

Važno je, da je predsednik vlade na tem zborovanju omenil tudi volitve v narodno skupščino. Predsednik je izjavil, da imamo za volitve časa še leto dni. Proč so časi, je rekel, ko so ministri hodili med narod samo pred volitvami.

Poslovna doba narodne skupščine res poteče šele majnika meseca bodočega

leta. Volitve torej morajo biti po ustavi in volilnem zakonu v enem letu. Volitve interesirajo ves narod, v kolikor je politično zaveden. Ta narod želi, kar je nujno potrebno, da bo v novi narodni skupščini pravilno zastopan, ne pa tako, kakor je po petomajskih volitvah iz leta 1935. Tiste volitve so nam znane in takih ne želimo več. Uverjeni smo namreč, da more narod dobiti vestne in značajne poslance samo v svobodnih in demokratskih volitvah. Take volitve naj tudi pokažejo medsebojno zaupanje med volilci in vlado in obratno. Take volitve bodo obenem izraz dobre volje na obeh straneh.

Pred intenzivnejšim delom opozicije?

Režimska stranka JRZ razvija v zadnjem času precejšnjo aktivnost. Snuje in reorganizira svojo stranko ob prav vnetem sodelovanju raznih ministrov.

Največjo agilnost pa kaže dr. Mačkova SHS, ki je zopet pričela prirejati množico shodov in konferenc, od katerih je bila najpomembnejša ona v Šibeniku.

Značilno je tudi, da postajajo opozicijski politiki Juraj Demetrović, dr. Nikola Nikić in drugi zopet aktivni.

Dr. Maček je imel baje te dni z odgovornimi funkcionarji konferenco, pri kateri so govorili o rešitvi hrvatskega in opozicijskega problema.

V krogih SDK in NO se nadejajo, da se izvrši ob obisku drja Mačka v Beogradu važen preokret v opozicijskem gibanju. Na konferenci naj bi se sklenilo, da se povsod izvede tesno sodelovanje celotne združene opozicije. V ta

namen izdajo opozicijske stranke skupen proglas, ki ga podpišejo vse stranke opozicije.

Da politično gibanje pomeni resnejšo akcijo, sklepamo iz nervoznosti, ki jo kažejo politični ljudje povsod, kjer se oglašajo.

Os Rim—Berlin na delu

Nameravani obiski madžarskih vladnih predstavnikov v Rimu in Berlinu kažejo, da gre za akcijo, ki se tiče srednje Evrope in vzhoda. Najprej obišče madžarski regent Horthy Berlin, za njim madžarski predsednik vlade Imredy in znanji minister Kanya Rim. — Madžarski list »Vivadat« trdi celo, da obišče septembra meseca sam nemški kancler Hitler Budimpešto. Kakor je videti, kuhajo prav pridno evropsko juho, ni pa jasno še, kako bo teknila ta juha socialno bolni Evropi.

Občinske volitve v Belgiji razpisane

Belgijska vlada je sklenila razpisati občinske volitve za 9. oktobra t. l. Tem volitvam pripisuje belgijski politični krogi velik pomen.

Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je ob 75-letnici zmage pri Gettysburgu v Pensilvaniji, v kateri je bila odločena državljanska vojna in z ozirom na svetovno vojno rekel, da vodi sedanja generacija prav tak boj, kakor je bil Lincolnov boj, čeprav se ta boj ne vrši z orožjem, ampak z apeli na razum in pravičnost na tisoč frontah.

»Prav tako kakor Lincolnova generacija se borimo za to, da ohranimo varnost državljana v svobodni družbi in smo blizu, da to bitko dobimo.«

Avtarkija v Italiji se ni obnesla

Italija je hotela dvigniti svoje gospodarstvo s tem, da je zapirala meje tujim surovinam in blagu. To je, uvedla je strogo avtarkijo ali samogospodarstvo. Angleški list »Times« pravi, da je izkušnja, žal, večletna, pokazala, da Italija ne more živeti sama od sebe. Abejsija ni prinesla kaj prida. Zaradi svoje avtarkije je izgubila tudi tuje trge, kar je naravno. Če ti ne kupuješ pri meni, tudi jaz ne bom kupoval pri tebi. Tak je trgovski svet. Pasiva v italijanski trgovinski bilanci zaraditega bolj in bolj narašča.

Kitajsko-japonska vojna

Japonska vojna poročila pravijo, da so japonske čete s pomočjo mornarice zasedle mesto Hukov ob jezeru Pajang. Hudi boji se vršijo tudi ob reki Jangce pri Hankau-u.

Kitajska vojna poročila pa pravijo, da se vršijo le manjši spopadi in da Japonci v zadnjem času niso nikjer dosegli pomembnejših uspehov.

Več municijskih skladišč je te dni v bližini Bukarešte zletelo v zrak. Eksplozija se je baje izvršila radi samovnetja, ker je vladala silna vročina.

Italija, Mandžurija in Japonska so sklenile trgovinsko pogodbo. Podpišejo jo te dni v Tokiu.

Sporazum v londonskem odboru za nevmešavanje

V odboru za nevmešavanje, ki je zasedal te dni v Londonu, je bil dosežen sporazum glede odpoklica prostovoljcev iz Španije, poostrojitve kontrole na suhem in na morju in plačila stroškov za izvedbo tega načrta.

Ko je bil sprejet tudi predlog o poostrojeni kontroli na suhem in na morju, ki ga je stavila Sovjetska Rusija, je tudi zastopnik Rusije izjavil, da sprejme sporazum s pridržkom, če ga bo odobrila sovjetska vlada.

Odbor za nevmešavanje ima zaenkrat na razpolago 50.000 angleških fundov (okrog 7.500.000 Din) za izvedbo tega načrta.

Poostrojena kontrola se bo na morju izvedla postopoma, na suhem pa takoj. Prav tako se bo pričelo takoj s pripravami za odpoklic prostovoljcev iz Španije.

Na vzhodni fronti

se vršijo ljute borbe. Republikanske čete uspešno odbijajo vse napade nacistov, ki so v tem odseku koncentrirali mnogo vojaštva.

Vodseku Puebla de Valverde je bil sovražni napad odbit. Nacisti so imeli občutno zgubo.

Na castelonski fronti

nacisti hudo napadajo pri Ondi in se jim je posrečilo prodreti do Talesa, ki je 19 km zapadno od Castelona. Po hudih bojih pa so republikanske čete odbile vse napade. Republikanskim četam se je posrečilo zasesti vrhove južno od Muele.

Nacistična letala zopet bombardirala nezaščiteni mesta

Kljub vsem obljubam nacistov, da bodo prenehali z bombardiranjem nezaščitenih mest, pri čemur je ubitih največ civilistov, zlasti nedolžnih otrok, se vršijo zračni napadi dalje. Zadnje dni so bombardirali nacisti pristaniško mesto Denia, dalje so bombardirali kraj Linia, Segorbe in Valencijsko. Povsod so porušile bombe mnogo stavb in ubile več ljudi, večinoma civiliste. Tako se vojskuje general Franco, ki ga zagovarja vsa svetovna reakcija.

250.000 mladine so odvedli iz Madrida

Od početka bojev za Madrid so republikanske oblasti polagoma poslali iz mesta 250.000 otrok. V mestu je še okoli

50.000 otrok, ki so v neprestani nevarnosti, da postanejo žrtev zračnega bombardiranja ali artiljerijskega ognja. Ta mladina čaka, da jo odpeljejo s tovornimi avtomobili, ki jih morajo dobaviti dobrodelne organizacije iz celega sveta. Deci primanjkuje hrane, zlasti mleka. V Madridu pride sedaj en liter mleka na prebivalca, pri čemur pa se najprej vpoštevata težke bolnike po bolnicah.

Odlikovanje italijanskih vojnih invalidov iz Španije

V Neaplju so imeli zborovanje italijanski vojni invalidi iz španske vojne. Zborovanja se je udeležil prestolonaslednik italijanski in je izročil osebno tem invalidom — znake in izkaznice Združenja vojnih invalidov.

General Franco zapira svoje podanike

V nacistični Španiji sta bila aretirana falangista poslanca Aznar in Belez in še nekatere osebnosti. — Aretirani so osumljeni nezanesljivosti.

Strahote emigracije

V Evianu se vrši konferenca glede beguncev. Na povabilo Roosevelta se je odzvalo doslej 27 držav. Beguncev je sedaj po svetu nad en milijon. Koliko groze in bede povzročata nova metoda človekoljubja! Bati pa se je, da se to število poveča za emigranti iz Španije in Poljske. In kdo ve, odkod še?

Zaupniki, ki bodo ob 10-letnici »Cankarjeve družbe« nabrali nad 100 članov, bodo prejeli posebno lepe nagrade.

Veliko zborovanje ljubljanskega stavbinskega delavstva

Minnulo nedeljo se je vršilo v nabito polni dvorani Delavske zbornice veliko zborovanje stavbinskega delavstva. Zborovanje je sklicala Zveza stavbinskih delavcev Jugoslavije radi naraščajoče druginje in vedno večje brezposelnosti.

Zborovanje je vodil predsednik ljubljanskega pododbora »Zveze stavbinskega delavstva« s. F. Berdajs, poročala pa sta ss. Tratar in Stan-ko Jurij.

Zborovalci so burno pritrjevali obema govornikom in ob zaključku zborovanja sprejeli resolucijo, v kateri so obsežne zahteve stavbinskega delavstva. Stavbinske delavstvo zlasti zahteva: skrajšanje delovnega časa in

Avstrijske novice

Umrli je pisatelj Auernheimer, predsednik avstrijskega Pen-kluba. Po anšlusu je bil odpeljan v koncentracijsko taborišče Dachau. — Tudi naši književniki, ki so se udeležili kongresa Pen-kluba, so Auernheimerja osebno poznali.

Propaganda je eno najvažnejših sredstev nacional-socialistične državne modrosti. Imajo celo ministra za propagando. Po naročilu propagandnega ministra iz Berlina so bili te dni pri višjih deželnih sodiščih na Dunaju, v Gradcu in v Innsbrucku ustanovljeni posebni tiskovni uradi, ki imajo nalogo propagirati med prebivalstvom razumevanje za novo pravičnost in vzbujati zaupanje v novo sodstvo, za katero ne veljajo več prejšnja določila o neodstavljenosti sodnikov.

Bürckel je pred nekaj dnevi v Gradcu govoril voditeljem štajerskih nacistov. Priznal je, da se pojavljajo gotove težave. Že 12 nacističnih komisarjev gospodarskih podjetij je poslal v koncentracijsko taborišče. Pritoževal se je tudi nad denunciantstvom. Povedal je, da je odredil, da dobi vsakdo, bodisi uradna ali neuradna oseba, če ovadi denuncianta, 50 mark (okrog 800 din).

Državni komisar Bürckel je povabil k sebi zastopnike tujega časopisa, da bi jih informiral, kako on gleda na položaj v Avstriji. Tudi jim je odgovoril na nekatera vprašanja. Na vprašanje, zakaj ne izpusti Schuschnigg, ker je vendar popolnoma nenevaren, je odgovoril, da gre za vprašanje pravičnosti, da se ima Schuschnigg zahvaliti za življenje samo Hitlerjevi milosti, da pa upa, da bo odgovarjal pred sodiščem kot navaden pustolovec, kar je vsak, kdor je delal proti anšlusu.

Na nadaljnje vprašanje je Bürckel zanikal, da bi se bil Schuschnigg oženil. Nekdo iz njegovega spremstva je pri tem pripomnil, da je tudi nadškofijski ordinariat mnenja, da se Schuschnigg ni veljavno poročil. Bürckel je nadalje izjavil, da bi Schuschnigg kot dober katoličan ne smel živeti v konkubinatu in da mu je on, Bürckel, ravno iz pravega katoliškega prepričanja odzval prijateljsko stran.

Na vprašanje, ali smejo Schuschnigg prijatelji obiskovati, je Bürckel odgovoril, da je to sploh nemogoče, ker Schuschnigg nima niti enega prijatelja več.

Doma in po svetu

S. Etbin Kristan pozdravlja vse svoje znanke in sodruge v Sloveniji. V pismu piše: Boli kakor kdaj sem prepričan, da je bodočnost človeštva le v socializmu. S tem ne mislim reči, da je socializem sam sebi cilj, ampak da more le njegova ideja in njegov sistem rešiti tiste ogromne probleme materialnega značaja, katerih temeljita rešitev je potrebna za resnično kulturo. — S. Etbin je sedaj urednik lepe kulturne revije »Cankarjev glasnik«, ki izhaja v Clevelandu O. 6411 St. Clair Avenue.

Minister socialne politike Dragiša Cvetkovič, ki je nastopil po konferenci mednarodnega urad dela v Ženevi krajši oddih, je odpoštoval v Nemčijo in na Čehoslovaško.

Učiteljska organizacija UJU. V dravski banovini je 4205 učnih oseb. V 34 sreskih društvih je včlanjenih v tej zvezi 3199 članov in članic. Izven organizacije je 1006 učiteljev in učiteljic, med katerimi je seveda tudi večje število učiteljic redovnic, ki »ne spadajo« v organizacijo. Učiteljstvo je torej razmeroma dobro organizirano, le škoda, da je v tej organizaciji premalo splošno socialnopolitičnega duha. Drugod je drugače.

Nov pravilnik za posadko na trgovskih ladjah je te dni izdal prometni minister dr. Spahov. S tem pravilnikom je baje sedaj določeno število ošobja, ki ga mora imeti vsaka trgovska ladja, da se bo odslej lahko izvajal šurni delavnik.

Nova nemška naredba o minimalnih mezdah. Poučno naredbo o minimalnih mezdah je izdala nemška vlada. Nova naredba ne določa samo najnižje (dopustne) mezd, ampak tudi najvišjo mejo mezd. Vlada je izdala to naredbo, ker privatni podjetniki bolje plačujejo kvalificirano delavstvo kakor državna podjetja in država ni mogla dobiti dovolj kvalificiranih delavcev, da bi izvedla svoj štiri-letni gospodarski program. Ali ni to ustvarjanje kapitala na račun bede delavcev?

Enoten kazenski zakonik v Švici. V Švici imajo razni kantoni še svojo zakonodajo. Te dni so izvedli plebiscitno glasovanje, če ne bi bilo primerno, da se uvede za vso Švico enak kazenski zakonik, ki doslej ni bil enoten. In glasovali so. Za enoten kazenski zakonik je glasovalo 360.000 Švicarjev, za dosedanje razcepljenost zakonika pa 310.000. S tem plebiscitnim glasovanjem je vprašanje kazenskega zakonika petih »principov« rešeno brez preganjanj in internacij ali pa ignoriranja volje posameznih delov švicarskega prebivalstva.

V Londonu so zgradili železniško lokomotivo, ki prevozi 201 km na uro.

Alli si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Paletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

28

— Ta-akšen punt! — se je smejal Aljoša.
— Dvignili so kmeta in ga postavili na noge, a ko so ga spustili, se je spet zvalil po tleh, lu tako so tisto zadevo odležali. Moj oče je umrl od udarcev, a ded, — Kornjej mu je bilo ime, močan kmet — je za vedno izgubil zdravje in tudi ni več dolgo živel — dve ali tri leta še. Oba sta bila izmed glavnih voditeljev, zato sta tudi največ dobila.

Okremil se je in gledal skozi okno in njegova gola, rumena lobanja se mi je zdela, da je zelena. Polna temnih spominov, je za oknom počasi odhajala od vzhoda proti zahodu tiha noč.

— So tebe, Peter Vasiljič, tudi topli? — je z resno vzmernostjo vprašal Aleksej.

— Vse od kraja, fantič moj, so preteпали! Tudi ženske! Vojaki so jih posiljevali. Dekleta so nam pokvarili, lahko rečem, da vse. Po teh dogodkih je zavladovala po vasi velika skrb in žalost in še ob poletnih dneh so ljudje živeli kakor v zimskih nočeh; vse je bilo do krvi premlačeno in s tujo krvjo oskrunjeno, ljudje so se izogibali drug drugega, ker jih je bilo sram pogledati v užaljene oči svojega bližnjega!

Aljoša je s piskajočim glasom grdo klel in se drsal sem in tja po klopi, kakor ujeta ščuka po vročem pesku. A starec je vzdihuje eno za drugo prelistaval težke strani v knjigi svojega življenja.

— Tedaj sem sklenil pustiti kmetstvo, lotil sem

se učenja, a moje narave knjiga ni mogla premagati, — kar se tiče žensk, sem bil zelo pohlepen. Bog mi odpusti! Menim, da je to v meni več od gorjâ, kakor pa iz razvratnosti: čitaš knjige — vse dobro, pomoliš pa glavo na ulico — te objame nesramni pekel! Zaželiš si človeka, milega izgleda, dobre besede, a razen pri ženskah, — kje najdeš ljubezen? Pa tudi njim, našim babam, je ljubezen kakor živa voda mrtvaku. Dandanes, se mi zdi, da je to nekoliko drugače, celo dekleta, se mi zdi, postajajo nekako drugača, če jim izkazujejo malo zanimanja, — ne da bi postala radi tega bolj razumne, bolj prekanjene, ampak bolj brhke postajajo, se mi zdi...

— Začenjajo misliti, kako bi se tudi one izkazale, — sem pripomnil.

— Brez srajc! — je zagodrnjal Aljoša. Odkar mu je njegova podjetnost pri Varji izpodletela, je moj mili strežnik postal sovražnik žensk.

— Da, otroci, mi starci zelo občutimo, da se je dandanašnji vse premaknilo z mesta, vse se preteguje in uravnava v eno — dve fronti: sem — ovce, tja — kozli, ali kakor že pravijo? Človeka sili življenje, da si išče svoje opredelitve! Vi ste to pravčasno doumeli in zdaj, glejte — vleče srce mene, starca, k vam! Spominjam se svoje mladosti, — v nji ni ničesar, razen deklet, bab, preteпов in pohablencev radi njih!

Aleksej ga izprašuje:

— Kako pa si bil pismotolmač in božjebesnik?

Starec se je zasmel z mrzlim smehom, kakor da bi imel v grlu steklene črepinje.

— Bil sem pač tako! To se pravi, hodil sem po bogatih hišah, lakotnik okrog sitih, in sem jim govoril o Bogu, radi njihovega strahu in utuhe: kakor zdravnik, ki preiskuje bolnike in jim pušča slabo kri. Ti ljudje so strašna sodrga in vsem je znano, da so sodrga. Včeraj je bil še nag in bos, kakor jaz, grešni sluga božji, a danes — poglej: nadevan do ušes, se postavlja, baha se s svojim napetim vampom, ničesar mu ni dovolj! Trgovina, seveda, danes sedi — ves dan za groš, jutri pa že — pri kupčku in po tem, kakor mu dotekajo srebrniki, se enkrat spomni Boga, hinavec, drugič ga zopet pozabi, falot! A ti pojdi — in mu na dušo pihaj in ga poučuj, — a poučevanje — naj bi mu bilo v tolažbo in uteho, a na kak način naj ga tolažim, če pa vidim v njem le — gnušobo? Včasih sem jim čvekaj grozeče besede, ki naj bi jih prestrašile, pa sem videl, — da se ti roparji ničesar ne boje! Žive kakor muke v medu, zadovoljni, siti, oblečeni, toplo jim je, nič jih ne vznemirja, samo smrti se boje, a ona — je še daleč! In prevzemala me je nepremagljiva želja, kako bi jim izpodkopal vso hišo no, pa sem se začel včasih smukati okrog bab in jim mešati glave — one so glavni temelj uspehu.

Oziral sem se po Alekseju, kako on to sprejema. Bal sem se, da se ne bi starcu začel smejati, vendar Aljošine prodirljive oči so gledale pametno in resno, ustnice je imel stisnjene in ves obraz mu je bil kakor — sekira. Hladno, s skrito zlobo in vsekdar pripravljeno porogljivostjo, je zvenel starčev visoki glas:

(Dalle prihodnje.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Na počitnice v Bakar. Krajevni upravni odbor Bratovske skladnice pošlje vsako leto nekaj rudarskih otrok na letovanje v razna okrevališča. Tako je bilo tudi letos izmed par sto prijavljenih, izbranih nekaj nad 70 najbolj potrebnih otrok. Poslali se jih bodo na morje v Bakar in k Sv. Križu nad Jesenicami. Tako je minulo sredo odpotovalo na tritedensko letovanje 40 otrok pod nadzorstvom podpredsednika krajevnega upravnega odbora Bratovske skladnice s. Aliča Antona na morje v Bakar. V Bakru ima trboveljski rojak učitelj g. Sušnik Mirko takozvani »Trboveljski dom« za okrevališče odraslih in solobveznih otrok. — Druga skupina otrok pa pojde še ta mesec pod nadzorstvom odbornika kraj. upr. odbora s. Zeleniškega Jožeta na letovanje k Sv. Križu nad Jesenicami. Želimo, da bi kraj. upravni odbor za v bodoče pošiljal še čim več potrebnih rudarskih otrok na letovanje, da se navzilejo svežega zraka in med šolskimi počitnicami okrepijo telo.

HRASTNIK

30-letnica ustanovitve »Prvega delavskega pevškega društva steklarjev v Hrastniku«
Letos spomladi je preteklo 30 let, odkar se je ustanovilo pri nas prvo pevsko društvo steklarjev. To društvo je pravzaprav ustanovila »Südmärka« in »Schulverein«, ker je hotela tudi med delavstvom širiti svoje nemške težnje in se je radi tega imenovalo društvo »Nemško delavske pevsko društvo«. Delavci so si želeli izobrazbe in so zato pristopili k društvu, zlasti ker je takrat vladal med hrastniškimi delavstvom velik spor in so bili spopadi na dnevnem redu. Rudarji, ki so naseljeni v zgornjem delu Hrastnika, se niso smeli pojaviti v spodnjem delu, kjer so še danes naseljeni steklarji. — Obratno tudi steklarji niso smeli v zgornji del, v sredini pa so se nahajali kemični delavci, ki so bili stisnjeni med oba sprta tabora. Toda kmalu so delavci spoznali, da nemški nacionalci niso ustanovili tega delavskega pevškega društva z namenom, da podprejo steklarje v boju za zboljšanje njih gromotnega položaja, ali da bi širili med delavstvom razredno zavednost, temveč, da bi s tem utrdili svojo postojanko. Radi tega je prišlo v društvu kmalu do sporov, do preloma pa je prišlo pri neki pevski vaji, ko je takratni pevovodja nameraval vaditi pevce neko nemško šovinistično pesem. S. Papež Franc starejši je odločno izjavil pevovodji, da se steklarji delavci te pesmi ne bodo vadili. Pevovodja je bil nad tem silno ogorčen, s. Papež pa je pri svojem stališču vztrajal in zahteval glasovanje. Stališče s. Papeža je prodrlo in sicer je 17 pevcev glasovalo za Papeža, za pevovodjo pa le 7. S tem je bilo tudi konec društva pod nemško nacionalno firmo, ker so delavci takoj prevzeli vodstvo v svoje roke in društvo preimenovali v »Delavsko pevsko društvo »Sonnenaufgang« in ga pridružili socialistični strokovni organizaciji. Društvo je delovalo do izbruha svetovne vojne, med vojno pa je prenehalo, ker so morali domala vsi steklarji k vojakom. Po vojni so si steklarji delavci ustanovili pevsko društvo steklarskih delavcev, ker pa ni bilo na razpolago sposobnega pevovodje, društvo ni moglo uspešno delovati. Leta 1923. se je ustanovila delavska kulturna organizacija »Svoboda«, ki je prevzela inventar in celotni pevski zbor. Pod vodstvom izvrstnega pevovodje gospoda Diermeierja je pevski odsek »Svobode« izvrstno napredoval in je bil ves čas do razpusta »Svobode« na visku. Po razpustu »Svobode« je delavski pevski zbor nastopal pod imenom »Delavsko pevsko in glazbeno društvo Zrja«. Ko pa je bila ustanovljena delavska kulturna zveza »Vzajemnost«, je celokupni pevski zbor takoj pristopil k tej kulturni organizaciji. Kmalu pa razpustu »Svobode« je zbolel tudi pevovodja gospod Diermeier in od tega časa dalje vodi moški in mešani pevski zbor s. Beutl Franc, ki žrtvuje ves svoj prosti čas za procvit steklarskega pevškega društva »Vzajemnost«.

To je kratek obris 30-letnega razvoja našega steklarskega pevškega zbora, ki priredi dne 10. julija t. l. proslavo 30-letnice svojega obstoja, na kateri pa bomo bolj podrobno orisali zgodovino društva.

Dobro bi bilo, ako bi se za zgodovino našega društva interesirali zlasti tisti hrastniški nacionalisti, ki so nas steklarske delavce ves čas blatili z nemčurji in nas po vojni ovirali v razvoju, kakor pred vojno nemški nacisti. Vsi mlajši zavedni steklarski delavci pa dolgujemo toplo zahvalo vsem tistim neustrašenim borcem, ki se ves čas obstoja našega društva niso ustrašili žrtve in nehvaležnega dela in neumorno orali ledino na kulturnem polju za boljšo bodočnost steklarskega in celokupnega delavstva. — Delavec.

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost II« v Hrastniku proslavi v nedeljo, dne 10. julija 30 letnico obstoja prvega delavskega pevškega društva steklarjev, katerega naslednik je pevski odsek »Vzajemnosti II«.

Spored: 1. Sprejem gostov pri dopoldanskih vlakih ob 8. in 10. uri. 2. Manifestacijski obhod. 3. Pozdravni govori. 4. Slavnostno zborovanje. 5. Kosilo. 6. Skupna pevstva vaja vseh navzočih zborov. 7. Od 1.—3. ure popoldne ogled steklarne. 8. Ob pol 4. uri popoldne koncert. 9. Ob pol 5. uri popoldne pričetek velike ljudske veselice. Na sporedu je kegljanje, na dobitek, ribolov, ameriški zapor, šaljiva pošta itd.

Vabimo vsa delavska kulturna in pevstva društva, da se te delavske proslave v čimvečjem številu udeležijo. — Druženost!

Odbor »Vzajemnosti II«

MARIBOR

Zanimivo predavanje o velikih svečanostih v Pragi

se bo vršilo danes, dne 6. julija t. l. s pričetkom ob pol 8. uri zvečer v dvorani Apolina. Predavanje bodo spremljale številne originalne slike. Govorila bosta ss. Petejan Josip in dr. Avg. Reisman. — Vabljeni vsi, ki se zanimajo za demokratično Čehoslov. republiko.

Katera regulacijska dela so v našem mestu najnujnejša?

Da se bo naše mesto vsaj nekoliko uredilo, bo treba postopoma izvršiti še mnogo regulacijskega dela, zato bi se moralo predvsem urediti to, kar je z ozirom na promet najbolj nujno, ne pa ono, kar služi bolj v olepšavo. Z regulacijo mesta se je mestni občinski svet bavil že vso povojno dobo in tudi v naših listih smo često poročali o tem vprašanju. Tržnica je najbolj boleča rana našega mesta, čeprav bomo letos slavili že vsaj 15-letnico, odkar je to vprašanje na dnevnem redu. Mestna občina je v te vrste izdala že mnogo, ne da bi se bilo sicer to vprašanje le za korak približalo rešitvi. Nasprotno, danes smo menda dalje od rešitve tega vprašanja, kakor smo bili pred 10. leti. Po mojem mnenju bi bilo treba najprej poiskati primeren prostor in zgraditi tržnico, šele nato pa pričeti uredjevati Glavni trg.

Načrt, da bi se tržnica zgradila na trgu pri dravski vojašnici, je tako neprimeren, da tega ni treba še posebej utemeljevati. — Nek dnevniki je pred kratkim priobčil članek, v katerem dopisnik predlaga, da naj bi se staro semenišče podrlo, ker se sedaj gradi novo, tamkaj pa naj bi se uredila tržnica. V bistvu ta predlog ni slab, vendar je neizvedljiv radi tega, ker stoji poleg semenišča cerkev, katero gotovo

ne bodo hoteli žrtvovati v ta namen. Prepričan sem, da bi se našel primeren prostor, če bi bilo kolikšaj dobre volje in sicer v sredini mesta, ker je še mnogo nezazidanih parcel, morda bi bilo treba odkupiti kakšno staro hišo in izvesti regulacijo, s čemur bi bilo končno to vprašanje rešeno. S to akcijo pa je treba takoj pričeti, ker bo sicer prišla poprej zima, stojnice pa bodo raztresene po celem mestu. Pozimi pa bo to za gospodinjše še mnogo slabše kakor poleti.

Po ureditvi tržnice pa je najbolj nujna ureditev ulic, med drugimi podaljšanje Marijine ulice, ki se bo spojila s Kacijanerjevo ulico itd. S podaljšanjem Marijine ulice bi dobilo mesto drugo prometno žilo, ki bi vezala našo največjo industrijsko predmestje Melje s centrom. V to svrhu bo treba odkupiti v Mlinski ulici dve manjši hiši ter zgraditi predor skozi železniški nasip. S tem delom bi bilo treba takoj začeti, ker še čaka mnogo drugih regulacijskih del, zlasti tudi zgraditev mosta v Melju, ki je tudi pereče vprašanje. Ostala regulacijska dela, kakor spojitev Marijine ter Jurčičeve ulice, ozir. Rotovškega trga in Gosposke ulice smatram za manj nujno.

A. Bahun.

Upepeljitev Mariborčana. V ponedeljek, dne 4. t. m. so v graškem krematoriju upepeljili truplo pokojnega dr. Milko Daneva, ki je, kakor smo že poročali, po kratki boleznii podlegel angini, kateri se je pridružila sepsa. Kako priljubljen je bil pokojni, najbolj priča velika udeležba, saj so se k poslednjemu slovesu peljali iz Maribora trije polni avtobusi njegovih prijateljev in znancev. Mir njegovemu pepelu.

Klobuki, čepice pri Jakob Lah, Maribor

26 uradnikov mariborskih mestnih podjetij se je te dni z avtocom odpeljalo na študijsko potovanje v Nemčijo. Značilno je, da so se za študijsko potovanje po Nemčiji odločili naši občinski uslužbenci baš v tem času. Mnenja smo, da bi se ti gospodje uradniki lahko marsikaj koristnega naučili tudi n. pr. v bratski Čehoslovaški republiko, kjer se v

Mariborsko delavstvo in davkoplačevalci si bodo to zadržanje dobro zapomnili.

Riziko dela. Pri popravilu tukajšnje moške kaznilnice se je hudo ponesrečil delavec Horžan Janez, ki je prišel v dotik z električnim vodom in padel 8 m globoko. Nahaja se v bolnici. Njegovo stanje je zelo resno.

Od roparske tolpe, ki je v zadnjem času plenila po Dravskem polju in okolici Maribora, so že aretirali vse člane, razen Josipa Kodra, katerega še zasledujejo. Aretiranih je bilo tudi mnogo oseb, pri katerih so zlikovci shranjevali ukraden denar.

Ponesrečil se je na koroškem kolodvoru pred par dnevi novoimenovani postajenačelnik g. Konrad Merc. Stal je na progi in ni opazil stroja, ki ga je tako nesrečno podrl na tla, da je zadobil hude poškodbe na glavi. Zdravi se v splošni bolnici.

CELJE

Nameravan atentat na tovarnarja Westna

»Slovenec« z dne 6. julija t. l. poroča: »Po veliki noči je tovarnar Westen zaradi pomanjkanja dela moral dopustiti večje število delavcev, kar je vzbudilo med delavci nemalo sovraštva do podjetja in podjetnika, ker so ostali brez kruha in trijo pomanjkanje. Polovica teh odpuščenih delavcev je že dobila stalno zaposlitev, drugi pa tavaajo brez dela po mestu in celjski okolici. V tej družbi je hodil tudi 17letni delavec Zupanc Ivan iz Zavodne pri Celju. Ta je izstopil iz službe po veliki noči. Od tega časa je hodil s to družbo in porodila se mu je zla misel, kako priti do denarja. Pisal je tovarnarju Westnu grozilo pismo, v katerem je zahteval 2 milijona din in grozil s smrtjo in pokončanjem tovarne. Včeraj popoldne si je najel avtotaksi in se odpeljal v Gaberje. Pred tovarno je izstopil iz avtomobila in hotel do tovarnarja. Ker je bil elegantno oblečen, ga vratar trenutno ni

spoznal, vendar se mu je zdel sumljiv in ga je pridržal toliko časa, da je prišla policija in ga aretirala. S seboj je nosil aktovko, v njej pa je imel dolg nov nož in večji samokres z več naboji. Odpeljali so ga na policijo, ga zaslišali, nato pa izročili okrožnemu sodišču.

Ivan Zupan je po veliki noči izstopil iz tovarne. Včeraj popoldne se je odločil, da izvrši svoj sklep. Popoldne se je zglasil pri nekem celjskem graverju, se predstavil kot detektiv in zahteval samokres od vajenca, ki mu ga je seveda izročil. S seboj je nosil v aktovki nož, samokres, piščalko, ameriško svetilko in grozilo pismo. Zakaj je imel piščalko in ameriško svetilko, še ni doznano in bo razkrila preiskava. Značilno je, da samokres ni bil nabit, iz česar se sklepa, da fant ali ni poznal orožja, ali pa ga je dobil v zadnjem trenutku in ni natančneje pregledal samokresa.

prav nič pomisli, kako naj žive njeni uslužbenci brez vsakega denarja in kake morajo biti šele njihove gospodarske razmere, ko označuje ona sama z svoje gospodarske razmere za neugodne, kljub temu, da ji dopuščajo hoditi na Dunaj in morda tudi drugam v inozemstvo.

Obupne razmere pri celjskih brivcih. Zadnje čase dobivamo toliko pritožb iz te obrtniške stroke, da smo prisiljeni, javno opozoriti tiste obrtnike, ki imajo še čut za red in socialnost. Izrabljanje pomočnikov je tako nečloveško, da ni najti primere. Mojster sprejme pomočnika, ki po treh, štirih tednih zahteva za poštno delo plačilo, pa ga nato enostavno vrže na cesto, brez odgovora in plačila. Pa ne samo to, pomočnika ne prijavi niti na policijo niti Okrožnemu uradu. Skozi leta in leta se dogaja to pro-

prav nič pomisli, kako naj žive njeni uslužbenci brez vsakega denarja in kake morajo biti šele njihove gospodarske razmere, ko označuje ona sama z svoje gospodarske razmere za neugodne, kljub temu, da ji dopuščajo hoditi na Dunaj in morda tudi drugam v inozemstvo.

Obupne razmere pri celjskih brivcih. Zadnje čase dobivamo toliko pritožb iz te obrtniške stroke, da smo prisiljeni, javno opozoriti tiste obrtnike, ki imajo še čut za red in socialnost. Izrabljanje pomočnikov je tako nečloveško, da ni najti primere. Mojster sprejme pomočnika, ki po treh, štirih tednih zahteva za poštno delo plačilo, pa ga nato enostavno vrže na cesto, brez odgovora in plačila. Pa ne samo to, pomočnika ne prijavi niti na policijo niti Okrožnemu uradu. Skozi leta in leta se dogaja to pro-

JESENICE

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko opozarja vse svoje člane, da so od 1. julija do 15. septembra t. l. uradne ure v njeni pisarni od 8. ure dop. do 12. ure pop. ter od 4. ure pop. do 7. ure zvečer; zadrugne prodajalne so pa odprte od pol 8. ure zjutraj do 12. ure in od 3. ure pop. do 7. ure zvečer — Člani naj opravijo vse svoje opravke med temi urami.

Gasilska četa Jesenice je imela v nedeljo, dne 3. t. m. svojo veliko slavnost. Proslavljala je 45-letnico obstoja in otvorjen je bil novi gasilski dom, ki je bil zgrajen glavno s podporo mestne občine. Ob tej priliki so se vršile dopoldne velike proslave, popoldne pa je bila na igrišču Bratstva velika ljudska zabava. Pri vsej prireditvi je sodelovala godba Godb. odseka SMR.J. — Gasilski četi ob njenem jubileju in ob dosegu njenega cilja, primerne gasilskega doma, iskreno čestitamo z željo, da zdaj še vse bolj delujejo v prosep svojih človeških ciljev. Na pomoč!

Občinski odbor proti okrnitvi tukajšnjega šolstva. Na predlog kluba slov. delovnega ljudstva je sprejel občinski odbor soglasni sledeči protestni sklep: 1. da ugovarja zoper ukinitvev treh oddelkov ljudske šole na Jesenicah, ker bi s tem še bolj trpel uspeh pouka na že tako in tako prenapolnjeni šoli; kajti prebivalstvo Jesenic in s tem število solobveznih otrok neprenehoma naraščata; 2. da ugovarja proti delstvu, da je ljudska šola pri Sv. Križu že od 1. januarja t. l. brez zakonitim predpisom ustrezajoče učne moči in sicer zaradi tega, ker je prosvetno ministrstvo ... prezrlo predlog banske uprave (glej § 93 zak. o nar. šolah) na namestitev usposobljene, zakonitim predpisom ustrezajoče učne moči; 3. da izraža željo in zagovarja nujno potrebo, da odloča o potrebah prosvete in o namestitvi učnih moči v Sloveniji pristojna prosvetna oblast v banovini. S tem sklepom je občinski odbor napravil važen korak pri reševanju prosvetne politike v Dravski banovini. Treba bo čimprej to enostransko odkrivanje osnovnega šolstva v Sloveniji zaustaviti, da bomo lahko sledili s primerno hitrim korakom napredujočemu šolstvu v vseh kulturnih pokrajinah Evrope, kakor smo to lahko delali doslej. Pazimo, da ne bomo zastali, kajti kdor zaostaja — razpada.

Regulacijski načrt bo že v nazadju napravljen za občino Jesenice. Že prvi načrt, ki pa ne odgovarja, je stal veliko denarja. Zadnja seja občinskega odbora je zdaj na temelju ponudb izročila izdelavo regulacijskega načrta inž. arh. Platnerju Jožetu iz Ljubljane, ki je stavil najbolj ugodno ponudbo. Delo se je oddalo za din 50.000.—

Plebiscit na Koroškem naenkrat razburja zadnje številk listu »Na mejah«. Da je tako nesrečno izpadel, je kriva po njem — Rusija, ker nam l. 1919. ni mogla nič pomagati, ker je marksizem uničil narodnostno veljavo, in drugič slovenski marksisti na Koroškem, ker so glasovali za Nemce. Ali ste slišali? Mi bi pa svetovali, naj »Na mejah« tega vprašanja, ki je že dovolj razčiščeno, ne načenia, ker bi jo znal izkupati. Ne bilo bi to prvič, ko bi se tat, ki kliče »Primate tatu« ujel in obsedel za mrežami ali za blamažo.

Na naslov železniškega ravnateljstva. Naročnik našega lista nam piše o vožnji po gorenjski železnici: V soboto sem se vračal iz Ljubljane z vlakom, ki po voznom redu odhaja ob 3. uri popoldne. Iz Ljubljane smo se pa odpeljali z zamudo dobre četrt ure, ker sta imela nekaj zamude tudi dolenski in italijanski vlak, ki sta pripeljala mnogo romarjev za Brezje. V redu! Toda železniška uprava bi morala vozni red sestaviti tako, da bi bilo tudi za take primere dovolj presledka med vlaki, ki morajo imeti zvezo, da ne bi gorenjski vlak že z odhodne postaje delal zamude. Do Medvod smo se srečno vozili. V Medvodah pa smo stali zopet četrt ure, ker smo čakali na vlak, s katerim bi se bili morali križati menda v Škofji loki. V Otočah smo zopet čakali več kakor četrt ure na vlak, ki bi ga morali po voznom »redu« srečati na Javorniku. Najlepše pa je bilo v Lescah. Tam smo čakali cel četrt ure na neki — tovorni vlak! Tako smo od Ljubljane do Jesenic napravili zamude pet četrt ure! Vozili smo povprečno po 15 km na uro. V dobi tujškega prometa! Sprevodniki in žel. uslužbenci so ustrezljivi, so pa pravi mučeniki, ker morajo poslušati godrnjanje potnikov. Prosim železniško upravo, naj bolje uredi vozne rede ali pa naj javno razglasi, pred katerimi osebnimi vlaki imajo tovorni vlaki prednost, da se jih bomo vedli ogibati.

Književnost

»Na mrtvi straži« je revija na 16 straneh, ki izhaja po možnosti, najmanj pa vsako četrtletje enkrat in ki ima namen vzbujati in dvigati slovensko narodno, obenem pa obče slovensko zavest. Prinaša kratke članke, črtice, pesmi in obilico beležk in citatov. Naroča se v Ljubljani, Miklošičeva cesta 17 in stane letno 10 din.

tizakonito izrabljanje pomočnikov. Ves obupan, brez vsakih sredstev išče tak na cesto pogani pomočnik zaščite in moleduje za podporo, da se lahko odpelje v svoj domači kraj. Čudimo se Okrožnemu uradu, da dopušča take zlorabe zakona. Če takim gospodom mojstrom ni kaj zarubiti, potem pa v luknjo z njimi. Tudi to je tatvina in še velika. Združenju obrtnikov pa priporočamo, da iztrebijo iz svojih vrst plevel, ker drugače bo padla senca tudi na tiste mojstre, ki so pošteni, pa če bodo še dalje pasivni, bodo sokrivi, ker so h grehu molčali. Pomočniki zdravite se! Brez močne organizacije ni zaščite!

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zastavek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

Socialistična manifestacija v Moravski Ostravi

18.000 ljudi v sprevedu. — Nastop vojaštva

Moravska Ostrava je po Plzni drugo največje industrijsko mesto v Čehoslovaški republiki in leži ob meji napram Nemčiji in Poljski.

Minulo nedeljo je slavil tamošnji okraj 30. letnico socialnodemokratske telovadne organizacije, Delavske Telovadne Zveze, kratko DTJ., ki se je razvila v sijajno manifestacijo moči in zavesti tamošnjega socialnodemokratskega delavstva.

Dopoldne se je vršil obhod po mestu, katerega se je udeležilo nič manj kot 18.000 telovadcev in telovadkinj, kar je tudi za to industrijsko središče ogromno število. Popoldne je bil na telovadišču krasen telovadni nastop delavskih telovadcev in telovadkinj, naraščaja in dece, med katerim je nastopil s krasnimi vajami tudi oddelek čehoslovaškega vojaštva.

Na ta način prireditelji ni pokazala samo telesne dovršenosti Delavskih Telovadnih Enot, ampak se je razvila tudi v veliko

manifestacijo demokracije, socializma in neodvisnosti republike.

Tam, skoro na mejah poljsko-nemških republik, v kraju trdega ljudske-

ga dela, so nastopili skupno oni, ki jim je demokracija in republika vse, oni, ki hočejo, da bi bila ta država vsem vrstam naroda socialno pravična.

Posebno pozornost je vzbudil telovadni nastop starejših mož s kladi.

Čehoslovaška vlada pravilno ceni telesno in kulturno vzgojo delavstva in daje zato delavskim telovadnim organizacijam polno svobodo, vso moralno podporo in tako vidimo tudi nastop vojaštva skupno z delavstvom, kar je več kot demonstracija pred tujim svetom ravno v teh kritičnih dneh bratske čehoslovaške države.

Slovensko socialistično delavstvo se iskreno veseli teh uspehov socializma v ČSR. Mi že nestrpno pričakujemo, da bo dobilo tudi naše delavstvo čimprej dovoljenje, da se bo moglo v svojih kulturnih organizacijah tudi telesno vežbati, da bo tudi ono vsestransko sposobno enkrat braniti najvišje dobrine države po vzgledu čehoslovaškega delavstva. Če lahko telovadijo slovenski fanti in dekleta, čemu ne bi smeli telovaditi v svojih društvih tudi naši sodrugri in sodrugičice? Čehoslovaški vzgled kaže, da je to samo v korist države in državne ideje.

Države članice Mednarodnega urada dela v Ženevi

Pristop držav k Mednarodni organizaciji dela je za vsako državo prostovoljen.

Članic te samostojne organizacije pri Društvu narodov je 61. in sicer:

v Evropi: Albanija, (Avstrija), Belgija, Bolgarija, Velika Britanija, Grčija, Danska, Estonija, Irska, Jugoslavija, Letonija, Litavska, Luksemburška, Madžarska, Norveška, Poljska, Portugalska, Rumunija, Sovjetska ruska republika, Turčija, Finska, Francija, Holandija, Čehoslovaška, Švica, Švedija, Španija;

v Aziji: Afganistan, Indija, Japonska, Kitajska, Irak, Iran, Sijam;

v Ameriki: Argentinijska, Bolivija, Brazilija, Venecuela, Guatemala, Ekvador, Kanada, Kolumbija, Kuba, Mehika, Nikaragua, Panama, Paragvaj, Peru, Salvador, Sv. Dominik, Zedinjene države, Urugvaj, Honduras, Haiti, Čile;

v Avstraliji: Avstralija, Nova Zelandija;

v Afriki: Egipet, Etiopija, Južnoafriška unija, Liberija.

To stanje članic je z julija meseca 1937.

V mednarodnem uradu dela so zastopane vse države članice, vsaka s štirimi delegati, in sicer dva zastopnika vlade in po en zastopnik delavskih in delodajalskih neodvisnih organizacij. Vsaka država pa ima pravico poslati še dva strokovnjaka (največ) glede vprašanja, ki je na dnevnem redu. Tako je bilo na konferenci 1937 168 delegatov in 247 strokovnjakov, to je skupaj 415 udeležencev.

Konferenca ima 22 odborov in komisij za razna vprašanja in je bilo doslej sprejetih 62 konvencij ter 48 priporočil.

Vsi ti sklepi so odvisni od ratifikacije in izvajanja v posameznih državah. Naša država je ratificirala 34 konvencij.

Urad ima ravnatelja in predsedstvo (kabinet), štiri podravnatelje in 17 uradniških oddelkov za razne stroke. — Razentega ima urad po državah stalno dopisnike in poročevalce.

Ustanova je demokratična instanca, ki sicer počasi in oprezno vrši svoje posle. Prednost ustanove je, da ima namen izboljšavati socialni položaj delavstva na podlagi izkušenj in raznih mnenj v duhu sporazuma med zastopniki vlad, delavcev in delojemalcev. Uspehi v mednarodnem uradu dela so največ odvisni od javnega mnenja, oziroma od tega, v koliko so vladni in delodajalski zastopniki prepričani osebno ali pod pritiskom javnega mnenja, da so socialne reforme potrebne in utemeljene v razvoju. Delavske strokovne organizacije imajo tu nalogo, da javno in povsod zagovarjajo svoje zahteve in s tem vplivajo na sklepe institucije ter podpirajo v njej svoje delavske zastopnike. Istotako pa pazijo tudi, da se sklenjene konvencije ratificirajo in izvajajo.

TEZNO PRI MARIBORU

»Vzajemnost« priredi v nedeljo, dne 17. julija s pričetkom ob 15. (3.) uri na vrtu gostilne Felčič vrtno veselico s pestrim sporedom kakor: srečolov, strelišče itd. Igra Glasbeno društvo žel. delavcev in uslužbencev. Vabimo vsa delavska društva. — Odbor.

Poverjeniki Cankarjeve družbe, pozor!

Vse zaupnike Cankarjeve družbe prosimo, da čim prej sporoče, koliko članov mislijo letos pridobiti, da more družba sporočiti vsaj približno naklado tiskarni, ki si mora pravočasno preskrbeti papir, da ne bo predrag.

Nepismen žagar iztožil — 50.000 din zaostale mezde

Celje, julija 1938.
Pred okrajnim sodiščem na Vranskem je končala te dni zanimiva delavska pravda za izplačilo mezde, ki naj bi bila vsemu delavstvu v resen opomin in postopanje delavca v vzgledno posnemanje.

Radi tega tudi objavljamo potek te pravde: Leta 1927 je vstopil v službo pri premožnem podjetniku v Savinjski dolini, ki ima poleg velikega posestva tudi žagarsko in mlinarsko obrt, skromen žagar. Pogodil se je s podjetnikom, da mu bo plačeval urno mezdo v znesku din 2.50. S to skromno mezdo je žagar služil pri podjetniku do julija 1937, ko je pri delu ponesrečil in ni mogel več delati.

Podjetnik ne plačuje, žagar si zapisuje ure.
Urno mezdo je sicer treba po obrtnem zakonu plačevati vsaj koncem vsakega tedna. Bogati Savinčan pa žagarju niti te mezde ni plačeval, ampak mu je naročil, naj si opravljene ure dnevno sproti beleži. Naš skromni žagar pa je nepismen in si je v tej zadregi pomagal tako, da si je izrezal koščke kartona in vtisnil na karton vsak dan toliko pik, kolikor ur je delal dotični dan. Če kak dan ni delal, je pa napravil črto.

Na podlagi teh žagarjevih pik in črt je bil napravljen z delodajalcem decembra 1928 prvi in zadnji obračun in se je že takrat izkazalo, da ima žagar dobiti še okrog 3000 din neizplačane mezde.

Podjetnik obljublja naprej, žagar dela pike.
Žagar je od tedaj pridno naprej žagal od rane zore do poznega mraka. Že od 4. ure zjutraj je pela žaga, toda namesto da bi prejemal mezdo, je moral žagar naprej pritiskati pike na karton, tako dolgo, dokler ni v poletju leta 1937 ponesrečil. Od takrat naprej je žagar stalno tirjal za mezdo, podjetnik pa je samo obljubljal in odpravljaj žagarja s praznim žepom.

Končno se je obrnil žagar na odvjetnika, s katerim sta zračunala, da znaša zaostala mezda z nadurami vred čez 60.000 din in je za ta znesek tudi vložil pri okrajnem sodišču na Vranskem tožbo. Nadure so bile sicer po večini že zastarane, ker se lahko plačilo za nadure zahteva le za 3 leta nazaj. Tudi redna mezda sicer zastari v 3 letih, toda v tem slučaju je bilo to zastaranje prekinjeno, ker je podjetnik žagarju vedno obljubljal zaostalo plačilo in mu na njen račun tu in tam dajal manjše zneske.

Poravnava za din 50.000.
Najprej je sodišče tožbo zavrnilo, češ, da

bi moral delavec tožiti radi visokega zneska pred okrajnim sodiščem v Celju, ker pravi v tožbi, da mu je podjetnik shranjeval mezdo in da se je nepravilčno obogatil s tem denarjem. Toda okrajno sodišče je tožbo vrnilo nazaj na Vrasko, češ, da delavec vtožuje za služek in je za take pravde pristojno edino okrajno sodišče.

Pretekli teden se je vršila zopet razprava na Vranskem. Toženi podjetnik se je kmalu podvrnil žagarjevi tožbi. Ker so bile nekatere stvari vendarle sporne, da se je žagar poravnal s podjetnikom tako, da se je podjetnik zavezal plačati 50.000 din v dveh obrokih, polovico letošnje jesen, a ostanek čez 1 leto.

In nauk iz tega?
Uboji žagar, ki je pri delu ponesrečil, da ni več sposoben za službo, bi lahko ves svoj ogromni zaslužek desetih let izgubil, če si ne bi tako vestno beležil vsa leta svoje delo od ure do ure. Koliko pa imamo mi pisмениh delavcev, dostikrat celo zaupnikov, ki bi morali biti v vzgled in produkt drugim delavcem, pa delajo nadure in si ne shranjujejo niti izplačilnih listkov, niti si nadur nikamor ne zapisujejo? Potem pa svojega nadurnega dela ne morejo pred sodiščem dokazati.

Torej beležite si vse svoje delo, zapisujte isto v delavski koledar in še po pričah si dajte podpisati svoje beležke.

KRANJ

Velika delavska veselica. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« in podružnica SGRJ prireditelj v nedeljo, dne 10. julija pri Slavcu v Struževem, veliko delavsko veselico, na katero se vabi vse delavstvo in pa prijatelje delavskega pokreta. Začetek veselice ob 15. uri.

Še ta skromni zaslužek jim zadržuje. Tovarna »Ika«, katere lastnik je g. Adamič, daje delo šiviljam tudi na dom. Te šivilje so plačane od kosa in sicer po taki tarifi, da je njih zaslužek prav skromen. Kakor izvemo, podjetje izplačuje te šivilje zelo neredno. V nekaterih slučajih imajo šivilje dobiti plačo za 3 mesece nazaj. Če potem katere prosi za izplačilo, se g. Adamič zelo razburja, kakor da bi prosila za miloščino, ne pa za svoj zasluženi denar. Več povoda za razburjanje bi gotovo imele šivilje, ki vsled neizplačila večkrat nimajo kaj dati v loncu. Baš sedaj gradi g. Adamič veliko stavbo, v katero bo namestil svoj obrat, ker so sedanji prostori pretesni. Ta podjetnost g. Adamiča bi bila na mestu, ako bi bile delavke primerno in v redu plačane.

Delavski pravni svetovalec

Nezgodna renta (Mojstrana)

Vprašanje: Moj mož se je ponesrečil pri delu in je za posledicami umrl. Kaj naj ukrenem, da dobim rento?

Odgovor: Prijavite slučaj okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev. Sicer je najbrže okrožni urad že uradoma pokrenil postopanje, vendar če še niste dobili nikakega obvestila, se informirajte pri najbližji ekspozituri urada, kako je s stvarjo.

Izplačilo rente (Sv. Pavel)

Vprašanje: Od OUZD dobivam stalno rento za 25 odst. delovno nezmožnost. Rabil bi pa sedaj več denarja in bi hotel imeti od OUZD izplačano odpravnino. Ali bom lahko to dosegel?

Odgovor: Odpravnino sme OUZD izplačati le, ako gre za delovno nezmožnost, ki ni višja od 20 odst. Ker dobivate Vi višjo rento, ne bodeste mogli dobiti odpravnino.

Odškodnina od vojaške oblasti (Celje)

Vprašanje: Mož moje sestre je umrl medtem, ko je služil kadraški rok radi operacije slepica. To je bilo že v letu 1933. Ali lahko sestra, ki nima nikakih dohodkov, prosi za kako podporo, zlasti ko mora skrbeti tudi za enega nepreskrbljenega otroka?

Odgovor: Za podporo se lahko sestra obrne tako na občino kakor tudi na vojaško oblast, vendar bo odvisno od proste volje teh oblasti, ako ji bodo kaj priznali, ker radi tega, če je njen mož umrl kot vojak, še nima po zakonu pravice do kake pokojnine ali kake druge podpore. Pač pa bi bila lahko tožila dotičnega zdravnika in državo za odškodnino, če je res zdravnik zakrivil smrt njenega moža. Ker so pa od takrat sedaj minila že več kot tri leta, bo tudi za tožbo že prepozno.

Ločitev zakona

Vprašanje: Moja žena ima že dalje časa razmerje z drugim moškim. Imam z njo 2 otroka. Ali si imam v primeru ločitve pravico pridržati otroka in ali sem dolžan ženi kaj plačevati?

Odgovor: Ob sodni ločitvi odloči sodišče, če se zakonca sama ne sporazumeta, komu izmed zakoncev se prepustijo otroci in kateri otroci. Če bo ločena žena živela z drugim moškim, bo

sodišče otroke pač prepustilo Vam. Ako se zakon loči zgolj po ženi krivdi, je mož ni dolžan vzdrževati; sodišče pa lahko prisodi ženi preživnino, v primeru, da se zakon loči po obojni krivdi.

Nezakonito postopanje združenja (Mežica)

Vprašanje: Moj sin se je učil obrti pri čevljarjem mojstru, pa sem ga moral zaradi velike mojstrove surovosti vzeti iz uka. Sedaj se učim pri drugem mojstru, vendar ga pristojno združenje noče vpisati kot vajenca. Kam naj se obrnem, da dosežem vpis?

Odgovor: Če se združenje brani vpisati Vašega sina, se pritožite na Trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani, ki po zakonu vrši nadzorstvo nad združenji.

Dejanska ločitev med zakonci

Vprašanje: Moja mati je začela ljubavno razmerje z drugim moškim, kakor jo je oče zapodil. Sedaj živi že več ko 10 let proč od očeta in ima pri sebi enega otroka; rada bi se vrnila na dom, a je moj oče ne mara. Ali bo po smrti očeta imela pravico do pokojnine, in ali lahko kaj zahteva za otroka, ki ga rodi?

Odgovor: Če Vajina starša nista sodno ločena, je mati po smrti očeta upravičena prejemati pokojnino. Rediti otroke je v prvi vrsti dolžnost očeta, tudi če zakonca ne živita skupno. Ali pa bo moral rediti oče otroka pri sebi doma, ali pa plačevati zanj materi preživnino, bo odločilo na zahtevo matere sodišče. Tamkaj naj mati tudi zase zahteva preživnino.

Pristojnost nezakonskega otroka (Črna)

Vprašanje: Moja žena je bila že enkrat poročena, po smrti moža pa je dobila nezakonskega otroka. Takrat je bila pristojna po svojem možu na Zgornje Koroško. Njeni nezakonski hčeri tukajšnja občina sedaj ne mara dati domovinske pravice, pravtako se brani tudi dotična občina na Zgornjem Koroškem. Kako naj stvar uredim?

Odgovor: Nezakonska hči Vaše žene spada v občino, kamor je bila pristojna Vaša žena, ko je porodila. Obrnite se ponovno na dotično občino na Zg. Koroškem; če ne bo pomagalo, zaprosite za posredovanje naš generalni konzulat v Celovcu.

Mladinski vestnik

Zaščita vajencev v boleznih

Kljub vsem protestom organiziranega delavstva, se še vedno na nečloveški način izkorišča vajence, kakor kaže naslednji primer:

16 letni vajenec brez starišev se je učil pri nekem pekovskem mojstru v Ljubljani. Vsak dan je moral delati preko zakonitega delovnega časa, spal pa je le par ur dnevno. Poleg pekarniškega dela je moral opravljati tudi vsa druga hišna dela, sekati drva za kuhinjo, čistiti kuhinjo, snažiti čevlje za vso družino itd. Ko je dovršil delo doma, je moral iti k sorodnikom opravljati slična dela. Za plačilo je dobival psovke in često tudi zaušnice, ki so še vedno »vzgojna metoda« pri nas. Po nesrečnem naključju je padel raz kolesa in si zlomil nogo. Ker v bolnici ni bilo prostora, so ga oddali mojstru v oskrbo. Seveda mojstru in njegovi »milostljivi« ni bilo všeč, zlasti ne,

da bi morali rediti tega »ničvrednega«, kakor so ga psovali. »Milostljiva« se je večkrat izrazila proti njegovemu naslečniku: »Če ga sorodniki ne vzamejo, ga pa vržem na cesto«. Tudi je bila mnenja, da je dovolj, če dobi za hrano ostanke jedil. Mojster pa je dejal: »Po preteku 14 dni ga tako lahko odjavim pri OUZD« itd. Končno so odpremili ubogega vajenca k sorodnikom, s tem je bilo za mojstra očitno to vprašanje rešeno.

Na mesto tega trpina je takoj stopil drugi, ki je pa že po preteku enega meseca zapustil to prijetno učno mesto.

Tako se godi vajencem v današnji dobi kulturnega in socialnega napredka, Janez.

MALI OGLASI

Franc Kormanov nasl. Karl Rago
Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

POPRAVILA, EMAJLIranJE, POKROMANJE, POKNIKANJE
B. DIVJAK
KLJUČAVNIČARSKAJ MARIBOR

KOLESA, GRAMOFONE,
šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana tverka
JUSTIN GUSTINČIČ, mehanična delavnica,
MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnje v Mariboru.

Telefon št. 2324